

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Quatuor Consequentibus Pertexens, Quae post beatum S. Xaverij
Obitum Soc. Patres ad Dei gloriam in iisdem Prouinciis gessere

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1667

3. Aërij Regis seu Cacilis. Molurarum ingenium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11445

sus populus insumpsit, tanta erat monstrosi idoli moles, in augustissi-
 ma Triados confecta probrum, dimidiato tricorpore trunci vnus basi
 impoſito. Viciffim quoque diuina bonitas infelicium dolorem, & fi-
 delitatis promiffæ obſides lacrimas, manifefto indicio ſe accipere mon-
 ſtrauit. Nam exinde ager de ſicco & ſterili ferax; aquæ ex ingratis &
 noxiis, ſanæ, potuique idoneæ: Chriſtianorum requirentium deſerta
 ſacra; Ethnicorum votis ſupplicibus, ſalutis fonte petentium ablu-
 i, tanta multitudo, vt diu noctuque inſtarent, nec horæ ſpatium Beiræ
 liberum permetterent. Fuit cum vna hebdomade, millia quindecim
 baptiſmo tingerentur; fuit cum die vno ad quinque millia. Iam quæ
 Toleniſibus inſlicti cœlitus prodigioſi ſupplicij fama ſonuerat vicina in-
 ſulæ, miſſis nuntiis plurimum rogabant vt ſua in oppida ne grauaretur
 Beira tranſmittere, nam ſe quoque velle Chriſtianis adiungi. At is ſo-
 lus non valens in tot inſulas diuidi, cum egrè vel Mauro ſat eſſet, in
 ſubſidium accerſit è Moluceniſibus inſulis quatuor, P. Alfonſum Ca-
 ſtrum, Nicolaum Nonnium necdum Sacerdotem, Melchiorum Figue-
 redum, & alium recens tyrocinio adſcriptum: appuſſos Regibus qua-
 tuor deſtinat idolorum cultoribus ad baptizandos eorum populos qui cū
 vnum inter ſe commune haberent idioma; & eſſent ab omni Mahometana-
 norum contagione liberi, tam ſecure illis committebatur Chriſti fides,
 quàm procliuſ ad eam accedebant. Cœtera, ſi vſquam alio ſub cœlo
 barbari, & nulla ciuiliſ rei forma. Cœtæ ſolum temporum menſuræ,
 de ſtellarum quarundam ortu & occaſu diſtinctæ. His Beira conſectis, ad
 deducenda ex Indiis ſociorum auxilia eò renauiat, vt qua ope valeret,
 infinito illi Ethnicorum numero adeſſet. Fortunauit Deus exitum nauig-
 ationis, occurſu Xauerij quem Malacæ offendiſ. Illic mutua geſtorum
 & caſum narratione recreati, Xauerio de Iaponicis, Beira de Moluceni-
 ſibus referente, ille in Sinas, iſte Cocinum, quo deſtinauerant vela fecit.

Creſcebat per id tempus noua Maurenſis Eccleſiæ ſeboles neophy-
 torum acceſſione, morumque probitate, magnumque de ſe conſtantis
 fidei, & innocentia præbebat ſpecimen, ſed hæc ne rata certaue ha-
 berentur, verabat perpetuo oculis obuertiſans Saracenorum vita ex ritu
 impuri Mahometis, & perpetuo auribus obſtrepens eorundem in legem
 Chriſtianam obſtrectatio contumelioſa, quo vtroque recens ad fidem
 conuerſis non parua creabatur offenſio. Mixti enim debebant Mauris
 Chriſtiani, nec raro eodem ſub tecto & lare Maurus pater & coniux,
 vxorem & filios habebant Chriſtianos, lubrico ſanè in lapſus proniori,
 quo bonis prauorum ſcabies, quam prauis bonorum probitas promptio-
 ri contagio adhæreſcit. Huic periculo iturus obuiam, Luſitanis in Mo-
 lucco Præfectus, & ſeiuncturus ab Chriſtianis Sarracenos anno poſt 1553.
 proximo, Ternate in Maurum ſuo cum milite traiecit, vtroque ſe illi
 non rogatus, adiecit ſocium cum lectiſſimis ſuorum Aërius Mahometis
 cultor & Molucci rex, ſiue quod idem eſt Ternatis, cuius nempe deinceps
 ſæpius memorandi præmittenda hic nobis ingenij imago, vt ſemper ſui
 vbiq:

3.
 Aërij Regis
 ſeu Caſilis.
 Molurorum
 ingenium.

vbique similis agnoscat, etiam dum se homo versipellis in omnia fraudum prodigia transformat. Hunc Mauri Iauanensi natum, Moluci Regis Boleizij concubina, inauspicato Lusitani, iuuenem in regnum promouerant. Hoc totis illius Oceani, quæ decies mille notantur insulis nec esse sceleratior potuit nec fraudulentior: simulandi artifex incomparabilis; proditionum suarum tam catus occultator, ut fidelitatis ad dictissimæ specie sexcentos oculos falleret, seque illorum quos perdebat rationibus propensè consulere probaret. Religionis Christianæ, quam morte grauius oderat, dixisset amore percitum: hortabatur ad suscipiendam illam suos palam & disertè; imperabat clam de medio tolli qui eam suscepissent. Alcorannum cum nostris, ioco & conuiciis traducebat: suscipiebat perinde cum suis, ut si eius singuli caracteres, totidem mysteria velarent, eiusque apud Cæcigos suos agebat interpretem, & magistrum. Baptismo quin etiam optabat tingi ne suspectus fieret Saracenorum fouere arma secum in Christianæ rei pernitiem coniurata. Erga Lusitanos, nemo adæquè ut ipse Lusitanus: in illos, sed ubi duntaxat maiori sibi commodo verteret, semper beneficus. Nam erat ambitus eius summa, summum omnium Insularum quæ Molucensibus adiacent imperium; quate magno in lucro reponebat, Lusitanis interdum aliquid cedere, ut si quando fors & tempus inuissent, semel omnibus potiretur. Fractos bellis vidisset assiduus, quæ per fœderatos sibi Saracenos clandestina illis conflabat machinatione; tum vero ipse militem vndique facere ut euertèret iam nutantes; at si vel auxiliis Indicis, vel secundo prælio, res suas firmassent, fingeat illorum se defensionem scriptis milites; insultabat eorum hostibus, pacis intercessor accedebat. Omnis denique perfidiosa vulpis, clam cæca in nocte, & latebris conatus, coniurationes, doli, prodiones, quorum idcirco suspiciones fiebant aut statim euanidæ aut nullæ, quod is præter fraternam beneuolentiam, clientis fidem, & subiecti obsequium nihil præferret. Augebatur his artibus in dies, amplitudine ditionis, & circumducebat vater Mauros iuxta & Lusitanos; & hos quidem suadens ipsorum interesse, ne confinés iis Reges minime Christiani, tantum viribus pollerent ita facile obtinebat, ut eos sinerent ab eo impugnari. Mauros vero aiens, eò se vnicè tendere, ut potentia, & opibus quæsitis ad primum occasionis articulum Lusitanos tandem opprimeret. Sic Ternatem præter, Macianum, & Timorem, iisque proximas Irum & Marem (quæ item Molucis adscribuntur) Maurum sibi prope integram subiecit, & magnam partem Amboini, aliasque maris eiusdem complures insulas. Nec deprehendere Lusitani eius ambages animi prius valuerunt, quam illum cernerent eò iam imperij venisse ut dissimulare illas expediret. In quo plane Deus Lusitanis commeritas rependit crudelitatis pœnas quæ sœuitum ab eorum quibusdam fuerat aduersus filios Boleizij Regis, quam præclare de Lusitania & ministris regiis meriti, tam indigne tribus suis in liberis habitis, ut hoc ipsorummet historici, sine lacrimis non feri-

bant.

bant. Omnibus enim consecuta mors, vnus veneno, ferro alter necatur, incerore tertius, vt notho Aërio daretur in regnum aditus, qui eadem ipsis Electione suam, ingratiſſimi animi remuneratus est mercede, quam patris sui amori fidiſſimo, & beneficiis singularibus rependerant; sed hæc ad perſpicuitatem eorum quæ sequuntur de Cacile Aërio, Ternatis seu Moluci Rege, Molucarum enim quinque primaria Ternate, Regno nomen facit, nunc ſcriptionis filium resumamus.

Vix sine tumultu, & cædibus videbantur poſſe Chriſtiani à Mauris ſeiuungi: intolerandum Mauris accidebat, ab vxoribus, & filiolis distrahi, quorum nec ritu volebant viuere, nec conſuetudine priuari. Coegit inuitos Aërius, cuius imperio ſuberant. Obibat pagos ſtriſto acinace, intentabat refractariis necem, euerſionem domorum minabatur, niſi producerent Chriſtianos, præire ſe illis exemplo aiens, & quos ſuis in ditionibus comperisset initiatos ſacro Baptiſmate, illos ſe dedere Chriſtianiſ, ne duabus quidem ſuis ſororibus induliſſe, ſed Baptiſmi lauacro Chriſti fidem profeſſas, Luſitanis libenter tradidiſſe. Quod ipſe tam verè affirmabat, vt cum inter ſuas feminam haberet, quam ignorabat eſſe Chriſtianiã, id vbi reſciuit viſus ſit acerbè dolere, ergo pretioſis inde exultam veſtibus, honorificè dimiſit liberam. Ita qua minis qua precibus, diu noctuque conſtanter & fortiter ſatagens Patrum conſilia oprato exitu perfecit, & ſegregati ſunt à Mauris Chriſtiani. Sux quin etiam diſcedens probæ mentis argumentum reliquit, quod P. Alſonſo Caſtrio ſuaſit, pueros aliquot Maurorum filios Ternatem ſecum deduceret, qui Chriſtianiſ illic imbuti diſciplinis, fierent Patrum interpretes, ad annuntiandam reliqua inſula Chriſti legem, tulitque hæcenus hoc boni Regis huius pietas ſimulata, quæ tam in ſpeciem ſincera & effuſa, vt non poſſet maiorem teſtari ſi foret inſigniter Chriſtianiſ, creditus certò eſt, ad fouendam, prouehendamque Chriſtianiſtatem magnopere affici (quod vt maximè crederetur, vehementer curabat & ſuis rationibus deputabat) ſcriptumque in Europam non longe illum ab regno Dei eſſe. Sed hanc interim famam in ambiguo ponebant concubiniæ centum, ex quibus ſeſe non norat extrirare. Annum hunc 1553. occupauit ferè Chriſtianiſtæ ſeparatio à Mauris, ſub ſinem illius, ſociorum ſuppeticas aduexit ex Indiis Beira; verum Xauerij obitu mœſtiſſimus, cuius ſanctum corpus ab omni putredine intactum, veneratus fuerat Malacæ, ſuiſque oſculis, & lacrimis ſparſerat, illam memoranſcum eo poſtremam ibidem paucos ante meſes, & ſuauiſſimam conſuetudinem. Socios quo maior vrgebat neceſſitas illico diuiſit; ipſe cum Franciſco Godigno contendit Tolum. Eæ ſolum inſulæ quæ Amboini continetur appellatione, noſtrorum iam inde, cultura deſtituebantur, ex quo anno 1549. P. Nunium Riberum peremerant; cuius hic breuiter conſignanda eſt virtus egregia.

Adlectus fuerat in Societatem Riberus Luſitanus Kalend Auguſti, anno 1543. dùm Theologicis ſtudiis in academia Conimbriceniſi dat

4.
Separantur à
mauris
Chriſtiani.

5.
Vita P. Ri-
beri, &
morſex pro-
pinato ve-
neno.

N operam